

ELS PRIMERS ENREGISTRAMENTS DE LA COBLA “ELS MONTGRINS”.

En articles anteriors he mencionat que la cobla “ Els Montgrins”, en vida del seu director i fundador Pere Rigau, va enregistrar mes d'una vintena de sardanes. Unes sardanes que entre tots hem de fer un esforç d'intentar salvar i restaurar. Es una part molt important de la historia de les cobles i d'un músic i flabiolaire excepcional con en Pere Rigau.

En l'argot de les gravacions antigues hi ha algunes paraules que avui es presten a confusió, i voldria treure'n l'aigua clara. En la confecció d'un disc hi ha dues fases diferenciades: la gravació de la matriu i l'edició de còpies. La confecció de la matriu, avui “master” es fa en un estudi de gravació mentre que llavors els tècnics de so de la casa discogràfica cercava un local (normalment el salo d'un hotel) on acudia amb els sistemes de gravació i la cobla de tron. Després de diversos intents “impressionaven” o “gravaven” dues tomes. La casa discogràfica triava la millor toma i a mes figurava en el número de disc. Aquest procés s'anomenava “gravar o impressionar “un disc.

Després aquestes matrius viatjaran fins a la fàbrica que “premsaran” les còpies del disc. Fins l'any 1.907 l'única fabrica de discs d'Europa és a Hannover. Per tant que quedi clar: Els primers discs s'han gravat a **Catalunya** i s'han **premsat** a Hannover.

L'altre confusió fa referència a la identificació del disc. Quan les gravacions són a una cara, no hi havia problema: sols calia un número visible per identificar la gravació.

Quan surt la gravació a dues cares, en un principi s'opta per continuar amb un sol número; però diferent a cada cara. El problema sorgirà quan se'n vulgui fer reedicions. Com identificarem la gravació reeditada en un nou disc on pot haver-hi una gravació original?.

Amb bon criteri s'opta per que un disc tingui el mateix número de “catàleg” a les dues cares: un numero identificable, que en alguns casos seguit de la lletra A o B si es tracta de la primera o segona cara.

Cada cara porta, a més, un número de gravació, més petit, algunes vegades premsat al disc. Aquest és el número de matriu de la gravació, que el conservarà fins que es deixi de premsar. D'aquesta manera un disc es pot confeccionar amb una gravació nova i un reedició. Aquest es dona en gravacions que han triomfat, que fan d'esquer; per vendre una gravació nova, normalment a la segona cara. Números de matriu correlatius són sinònim de gravacions originals.

Resumint: el número de “**catàleg**” ens definirà el disc i el “**numero de disc**” ens definirà aquella gravació en concret. Algunes marques hi consta, a més, el número de la toma (1 –2) En aquestes circumstancies es poden fer infinitat de combinacions.

Aclarits tots aquest conceptes, entrem en matèria. La cobla “Els Montgrins” al seus inicis enregistra amb les marques franceses. “**Gramophone i Zonophone.**” Hi havia poques alternatives més. Això serà els anys 1.906 I 1.907. Sembla ser que a partir de 1.908 canvia de marca discogràfica, de la que en parlaré més endavant.

Heus aquí la relació d'enregistraments fets per la cobla “Els Montgrins entre els anys 1..906-1.907, en vida de'n Pere Rigau.

ANY 1.906.

Discogràfica: “**Disque Gramophone**”, enregistrats a una cara, diàmetre 10” (25 cm).
“G-2” que presideix el numero de catàleg vol dir: Disc “G” gran i “2” la toma o numero matriu
Preu de venda dels discs: 8.00 pts/ut. Una autèntica fortuna.

Nom:	Autor.	Nº. Catàleg.
Las Fadas del Ter	P. Rigau	G-2-60212
La Moreneta de l'Ampurdà (sic)	P. Rigau	G-2-60216
Somni dols (sic)	J.Garreta	G-2-60215
Cançó amorosa	P.Rigau	G-2-60221
L'arc de Sant Martí	P.Rigau	G-2-60219
Las campanas de Olot (sic)	P.Rigau	G-2-60220

Totes les sardanes són del mestre P.Rigau, excepte una, “Somni dolç” de'n J. Garreta; però la partiel-la és farcida de notes de flabiol que volen representar la part dolça del somni. Tinc la sort d'haver-la restaurat i és una delícia de música. Durant tot aquest any als discs hi figura la paraula “**COPLA**” que és garantia d'una època molt curta: 1.905 - 1.906

Aquest primer lot de sis sardanes és anterior (1.906) al que menciona el llibre “Centenari Cobla-Orquestra MONTGRINS” en la seva pagina 51. que diu:

“El mes de febrer de 1.907 la cobla es va desplaçar dues vegades a Barcelona		
Dia 9 de febrer Barcelona: “imprecio” (gravacio)		450 pts. (gravació)
“ Plaza San Jaume:		25 pts (Una audició)?
“ Foment Sardana		75 pts. (audió-concert)?
Dia 13 de febrer “ “Imprecio”		190 pts. (gravar) “

He consultat molts catàlegs de gravacions i en cap d'ells figura la sardana "Pomell de Flors" on diu que s'escolta la veu del propi P.Rigau. Podria ser un disc particular gravat per encàrrec i que no figura en catàlegs. Fet possible però no corrent. Si encara existeix aquest disc crec que es mereix descansar en pau en un museu o biblioteca adient.

ANY 1.907. AMB LA MARCA GRAMOPHONE.

Aquest any continua gravant amb la marca francesa "Gramophone", ampliant la seva oferta amb un lot de 4 sardanes: Preu de venda dels discs: 8.00 pts/ut. A alguns disc d'aquest any hi figura la paraula "COBPLA": però a fi d'any ja llegirem "COBLA".

Nom:	Autor.	Nº. Catàleg.
Fent lo niu	P.Rigau	G-2-60217
Lo bressol de Catalunya	P.Rigau	G-2-60218
La cançó de l'ocellet	P.Rigau	G-2-60223
Crisantema	P.Rigau	G-2-60222

Aquest lot podria ser un dels que fa referència el llibre del Centenari de la "Montgrins".

Durant aquest mateix any i amb l'ànim de baixar preus, la marca "Gramophone" crea una submarca "Zonophone" per a discs diguem-ne populars com sardanes, flamenc, jotes, corals.. El preu de venda d'un disc era exorbitant, fora de les butxaques de la majoria de sardanistes, mentre que els nous "Zonophone" surten a la venda al preu de 5.00 pts/ut, una reducció de 3.00 pts per disc: que déu n'hi do!

ANY 1.907. AMB LA MARCA ZONOPHONE

Els enregistraments amb aquesta discogràfica els inicia la cobla Principal de la Bisbal amb la nova sèrie: X-50.///. Grava els 4 primers discs. Números de cataleg: X-50000 fins al X-50003. Continua amb la cobla "Unió Cassanense" que impressiona 10 sardanes en dues tongades.

La lletra "X" que precedeix el Nº catàleg vol dir "disc gran" de 10 ".de diàmetre. Aquesta es la relació d'enregistraments fets per la "Montgrins".

Nom:	Autor.	Nº. Catàleg.
Remor de petons	P.Rigau	X-50179
Somni gris	J.Garreta	X-50180
L'alegria de la plassa (sic)	P.Rigau	X-50181
La nit de l'amor	E.Morera	X-50182
A la voreta del Ter	P.Rigau	X-50185
Camí de la fosca	P.Rigau	X-50186
La bola de neu	P.Rigau	X-50187
Un ram d'or	P.Rigau	X-50188
A la posta de sol	P.Rigau	X-50192
De bon matí	P.Rigau	X-50193
Una rialleta	P.Rigau	X-50194
Idili joyós (sic)	P.Rigau	X-50200
Somni dols (sic)	J.Garreta	X-50201
La cistella enflocada	P.Rigau	X-50202
Matinejant	P.Rigau	X-50199
Anyorança (sic)	E.Morera	X-50207
Pluja d'estrelles	J.Serra	X-50208
Recorts del Congost	P.Rigau	X-50209
Mar endins	J.Serra	X-50210

Es curiós observar que estan enregistrats en lots de quatre sardanes, i molt pròximes entre sí. Tot indica que durant una estada més aviat curta a Barcelona s'enregistraren totes.

A finals de 1.907 en Pere Rigau emmalalteix i deixa progressivament la cobla fins que el 1.909 ens deixa un llegat de 29 gravacions avanç de passar a millor vida. Una tuberculosi s'emporta prematurament el mestre P.Rigau a l'altre barri.

Tots aquests enregistraments són a una cara, s'han gravat a casa nostra i s'han imprès a Hannover (Alemanya), fet que consta en els discs. No cal dir que si algú te algun disc d'aquest seria bo pel món sardanista que es posés en contacte amb la redacció de "SOM" per intentar la seva restauració.

A partir d'aquest enregistraments es perd la pista de la cobla "Els Montgrins". De cop es fa de nit i se'n perd el rastre. La Montgrins jo diria que passa més d'un any sense gravar i que després canvia de marca discogràfica. La data més o menys coincideix amb les desavinences del mestre amb els Vallespí (pare i fill) i l'aparició de la tuberculosi, la malaltia més comú i temuda de principis del segle XX.

Podria ser que les desavinences amb els Vallespí tinguessin el seu origen en l'elecció de les sardanes gravades? No és corrent que, quasi tots els títols, són del mestre P. Rigau. Se'n troba a faltar alguna més de'n Serra, Garreta, Pep Ventura...

A final de l'any 1.908 el deixeble i futur compositor, en Vicentet Bou, substituï al gran mestre P. Rigau. En "Vicentet" canvia el trombó pel el flabiol i es fa càrrec de la direcció de la cobla "Montgrins". El 1.909 comença una nova etapa en la història dels "Montgrins. Algun dia parlaré de l'enorme influència de P. Rigau en la personalitat del futur compositor Vicens Bou.

Avui toca fer cinc cèntims sobre la nova discogràfica dels Montgrins. La marca escollida fou la també francesa "**Odeon**" i el seu nom complet era: "**Odeon International Talking Machine Co**". Aquest trust discogràfic es funda a París el gener de 1.904. El que porta la veu cantant és un destacat fabricant de fonògrafs i gramòfons, el suec Carl Lindström que conta amb capital francès i alemany. S'elegeix com a logotip la silueta del teatre Odeon de París.

El febrer de 1.906 ja estava instal·lada a Barcelona la "Société Française Odeon", filial de Odeon I,T,M.Co. Tots els discs eren premsats a Hannover fins a finals de 1.907 que un incendi carbonitza els trens de gravació alemanys.

Es la primera discogràfica que, l'any 1.908, aconsegueix, per primera vegada en la història, enregistrar a dues cares. Aquest fet li suposa col·locar-se ràpidament la número ú del món. Amb un mínim increment de despeses aconsegueix doblar el temps de música enregistrada. Tot una autèntica revolució.

A partir d'aquesta data els discs es premsaven en diferents llocs d'Europa, fet que dificulta enormement la tasca de datar les gravacions. Primer per que hi ha pocs catàlegs i compartits entre varies nacions i segon pel número de catàleg i de disc dels enregistraments. Cada fàbrica tenia el seu ordre de gravació i, per acabar-ho d'adobar, les sardanes eren la part més minoritària de les músiques enllaunades: eren les engrunes musicals. La sardana encara no era la dansa nacional de Catalunya si no la dansa d'una comarca, l'Empordà, que festejava a la gran Barcelona i rodalies.

Crec que seria convenient fer un breu recordatori de la Barcelona del moment i així valorarien més justament el desenvolupament sardanista. Hi havia una Barcelona industrialitzada, immersa en plena lluita anarco-sindical, sovintejaven les manifestacions i vagues per aconseguir una jornada laboral de 8 hores. Els sindicats, cansats de pidolar i pidolar, radicalitzen les seves postures fins arribar a la setmana tràgica, mentre el barcelonins poden gaudir de la primera línia de trens electrificada d'Espanya, la línia Barcelona-Sarrià, i veuen començar les obres del Palau de la Música.

Un polític, que podria haver cursat estudis a l'escola grega dels "sofistes", Alejandro Lerroux, aterrisa a Barcelona amb la consigna del govern central de calentar, encara una mica més, la vida dels catalans fent una política demagògica obrera i anticatalanista. En contrapartida, en aquest decenni, es celebra el primer congrés Internacional de la llengua catalana a la vegada que Prat de la Riba es declarat president de la Diputació de Barcelona i publica el seu llibre "**La nacionalitat català**". En aquest decenni també es funda "**l'Institut d'Estudis Catalans**", en Santiago Rusiñol escriu la famosa "**Auca del Sr. Esteve**" i Àngel Guimerà i Enric Morera posen en escena la rondalla "**La Santa Espina**" d'on sorgirà la nostra sardana més emblemàtica.

Barcelona es modernitza i amplia la seva oferta industrial, s'instal·la la fàbrica de la famosa marca de cotxes "**Hispano Suiza**" que coparan el mercat durant els primers decennis. Fins hi tot una indústria cinematogràfica arrela a Barcelona: la "**Films Barcelona i Hispano Films.**"

A grans trets aquest era l'ambient que es respirava a Barcelona el primer decenni del segle XX. La societat barcelonina era una gran olla que, fent xup-xup, està preparant una llavors bona escudella catalana que conté, a més de sagí o congre assecat, alguna que altra piloteta de carn i la carcanada d'una gallina vella. Aquest plat era o de prescripció mèdica o de diada assenyalat. Els sous ja començaven a permetre aquest petit luxe, ni que sigui molt de tant en tant. La resta dies menu fix: farinetes!. Que carai!... eren altres temps !!

Signat.
Antoni Torrent.